

VINDEMIOLAM
SACRAM

de

UVIS EVCHARISTICIS,
ad illustrandum Canonem XXVIII. Trullanae Synodi,

Altdorfi d. 15. Octobr. MDCCIV.

exercitationi Theologicae subministrabunt

PRÆSES

CHRISTOPHORUS Sonntag

SS. Theol. D. ejusdemque primarius
& Græcæ Lingvæ Professor, Ecclesiæ Antistes
& h. t. Facultatis suæ Decanus,

&

RESPONDENS

ANDREAS Weber / Heldburgo - Francus.

ALTDORFI NORIC.

Literis JODOCI GVILIELMI KOHLESII.

Coll. diss. A
115, 34

a. CXV. 34.

UNIVERSITÄT
DRESDEN

1872

בשר :

§. I.

Praeter ראשית דגן *primitias frumenti*, Sacerdotibus & Levitis tempore Hiskiae datas, etiam primitias תירוש seu *musti*, olei, mellis, omniumque proventuum agrestium, una cum multijugis decimis pro usu eorundem & comodo accumulatas fuisse, in libro posteriore דברי הימים cap. XXXI, v. 5. legimus. Annumeratur autem haec pietatis exercitatio cæteris optimi Regis sanctionibus, cultusque divini innovationibus interferta commemoratur. Unde liquet, consecrationem vini aut musti ad legem V. T. ceremoniam utique pertinuisse, & Sacerdotibus cessisse ac Levitis eum maxime ob finem, prout ex v. 4. repetendum, למען יהוה בתורת יהוה, ut confirmarent se in lege Domini (Luth. auf daß sie könnten desto härter anhalten am Gesetz des HERRN : Et in scholio marginali : Auf daß sie nicht aus Mangel der Nahrung müßten die Bücher lassen / beyde zu studieren und zu lehren / und ihre Nahrung suchen. Denn Kirchendiener sollen versorget seyn / und studieren / wie Nehemias und Esrach auch sagen) Siquidem ex lege Domini omnis sapientia creata, agnitio DEI ac disciplina fluxit, ως Γηών εν ημέραις θεουργίας, sicut Geon seu Nilus in diebus vindemiae. Sir. XXIV, 37.

§. II.

Quinimo jam ante latam legem ceremoniam Melchisedeciana illa vini cum pane prolatio, donatio ac ad reficiendum

appositio ex Gen. XIV, 18. notabilis est. Vinum protulit Melchisedecus; non obtulit, non sacrificavit. Enimvero prisci donarium isthoc οἶνον ὀλικόν pacis & benevolentiae symbolum solebant interpretari erga venientes ex bello. Vid. *B. Ursin. Analect. Sacror. p. 350.* Nec dubium, quin inde mos ad Romanos fuerit derivatus, hospites majoris fortunae excipiendi vino frumentoque honorario. *Isidorus* apud eundem *ibid. Honorarium*, inquit, *vinum, quod Regibus & Potentibus honoris gratia offertur. Et Cato de innocentia sua: Cum essem in provincia legatus, quamplures ad Praetores & Consules vinum honorarium dabant; nunquam accepi, nec privatus quidem.* Caeterum pro vino lac obtulit Sisseræ, benevolentiam simulans, Jaël, & pro modico aquae potu, quem desiderabat Jud. IV, 19.

§. III.

Nos in praesentia parum moramur Manichæos, qui vinum a S. Coena summovertunt, causati, illud esse fel Principis tenebrarum, docente Augustino ad *Quod vult D. cap. 46.* Neque magni facimus Severianos, quorum dogma satis delirum fuit, colubrum illum, mali omnis autorem, cum terra matre congressum, de femine suo genuisse vitem, eamque sua rotunditate & tortuositate testari serpentinam proserpiam: albam serpenti, nigram draconi esse similem; uvas esse quasi veneni stillas; vinum exinde turbare mentem, eamque nunc ad venereas illecebras, nunc ad castrum quoddam rapere, iramque accendere, corpore partim vini vi, partim draconino illo veneno concitato. *Epiphani. haeres. 45.* Omnium minime autem curamus Aegyptios, qui, referente *Plutarcho de Isid. & Osirid.* neque biberunt vinum, neque Diis libaverunt, ingrati rati, quod crederent, esse sanguinem eorum, qui Diis olim bellum intulissent, ex quorum cadaveribus, terrae permixtis, vites existimarunt esse ortas; hinc ebrietatem insanos facere & abalienare mentem, impletis hominibus sanguine suorum majorum. Alludi ad hanc fabellam, commu-

commu-

communi usu tritam atqve frequentatam, a Mose, *Ursinus lib. cit. p. 222.* autumat Devt. XXXII, 33. ubi vinum Israëlitarum *fel draconum* appellatur.

§. IV.

Nostri instituti ratio id unicum nunc exigit, ut, quemadmodum haud pridem Feras cereales sacras ad pulpita asciscere lubitum fuit, ita nunc vindemiolam quoque sacram, tempore sic monente, apparemus. Commentabimur autem, hujus *σαφολογραφίας* Ecclesiasticæ mensuram oppleturi, more nostro paucula in Canonem Trullanum XXVIII. de UVA, quæ simul cum Evcharistia non veniat distribuenda, utut vulgo crederetur Evcharistica, sic scribentem: *Quoniam in diversis Ecclesiis intelleximus, uvam, ad altare allatam, Ministris cum incruento illo oblationis sacrificio conjunctam, ex quadam, quæ invaluit, consuetudine, utraqve simul populo distribuere; decernimus, ut nullus Sacerdos hoc amplius faciat, sed ad vivificationem & peccatorum remissionem solam oblationem populo impertiat. Sacerdotes vero has uvas allatas, privatim benedicentes, non secus, ac primitias quasdam, distribuant pœnitentibus, ad laudem Datoris fructuum, per quos nostra corpora divina dispositione augentur & nutriuntur. Si quis secus fecerit, deponatur.*

§. V.

De pane sacro, ejusque religioso valde & superstitioso apparatu, nuper unum & alterum ex historia Græca commentati, ex *Enchiridio Christophori Angeli cap. XIV.* nunc addimus, quod eum vir aut mulier aliqua, modo purus idem mundaque eadem fuerit, die antecedente paraverit; hoc est, quilibet homo, cui tantummodo die præcedente cum uxore res non fuerit, aut mulier, quæ a congressu maritali abstinuerit, hoc est, quibus nec nocte, quam dies Saturni secuta est, nec alias, a vespera diei

Veneris usque ad tempus matutinum diei Saturni, conjugialis intercessit cohabitatio. Iste seu ista, subacta farina, panem illum Saturni aut alia quacunque die conficit; qui enim panem illum parare vult, mundus sit, necesse est. Antequam vero panis ille excoquatur, signaculum illi prius ligno aliquo, cui literæ hæ insculptæ: Ἰησοῦς χριστὸς νικᾷ, imprimunt; postea demum panem istum, istis literis Ἰησοῦς χριστὸς νικᾷ signatum, parant. Hac, quæ in *πρωτοφωγᾶ* exprimebatur, forma memoriam labarum Constantiniani renovari quis non videt?

§. VI.

Significat autem, docente ulterius *Christ. Angelo*, hic panis Virginem. Quemadmodum enim illa ab omni immunditie aliena fuit: Sic quoque hic panis ab homine mundo pinxi debet. Et hunc purum panem (pergit) manibus suisprehendit Sacerdos, & benedicit in memoriam sanctissimæ purissimæque Deiparæ, Dominæ nostræ, alias etiam preces recitans, Virginiqve panem hunc consecrans. His peractis, Sacerdos exiguam lanceolam, quæ figuram illius lanceæ, quæ milites Christum vulneravere, exhibet, in promptu habet, eaque admota, quadratam portiunculam e superficie panis, verba hæc continentis: Ἰησοῦς χριστὸς νικᾷ, in memoriam nati e Maria Virgine Christi, abscindit, ex eoqve Eucharistiam adornat. Quam Angelus hic *τελεεινωτον μεροσ τι*, quadratam hujus panis portiunculam appellat, eam interdum etiam rotundam fuisse, alii observant. Cum primis autem de circulari forma panis Eucharistici notabilis est, & a B. Kromayero contra adversarios, panem nostrum orbicularem improbantes, alicubi urgetur locus *Epiphani in Ancorato*, ubi τὸ στρογγυλοειδὲς panibus sui temporis Eucharisticis attribuit. Et *Durandus* quidem per formam isthanc rotundam *lib. 4. cap. 41.* denarium & pretium redemptionis nostræ existimat significari.

§. VII.

Sed enim ceu miras Græculi affanias de pane Eucharistico texunt, præter usum, corporis Christi communicativum, in operosam

rosam

rosam quendam *ὑποστατικήαν* eundem convertentes, ac opinantes, Testatorem sanctissimum eundem propterea velle ad Coenam adhiberi, ut suum Corpus in ipso adoretur, prout ostendere adhuc juvit: Ita nihilominus vel transubstantiationem olent, vel ad *ὀυνολατρείαν* collimant, quæ de altero symbolo, Sangvinis Christi *κοινωνῶ*, vino nimirum Eucharistico, *δογματίζονται*. Et de Ecclesia quidem Moscovitica, quæ Græcæ *ὑπορρώξ* & propago est, *Adamus Olearius apud Feblav. in Annot. ad Enchir. Christ. Angel. p. m. 327.* testatur, quod, veluti transubstantiationem credant, ita vinum semper modice calefaciant, quia nempe verisimile sit, Sangvinem Domini JESU CHRISTI, e latere fluentem, calidum quoque fuisse.

§. VIII.

Deviat hæc insuper ab institutione Christi, dum vino interdum substituit alium liquorem. Etenim si rubrum vinum desit, Moschi succum ex pomis expressum, & baccis quibusdam rubris tinctum, adhibent. Sed & Medo asciscunt, ex melle lupulisque decoctum, qui picatis in cadis veterascit, & ex antiquitate nobilitatem assequitur; imò etiam aquam meram assumere solent, imprimis, quando deficit vinum. Parvi id pendunt, inquit *Scarga apud D. Siricium Disp. de Relig. Moscov. Felav. l. c. p. 387.* si, vino accedentium frequentia exhausto, tantum aquæ post consecrationem effundatur, ut nullus ejus sapor supersit. Quasi vero aut succus ex pomis expressus, aut medo, aut aqua divinam habeant vocationem ad id, ut sint vehiculum Sangvinis Christi, cum solum *γέννημα τῆς ἀμπέλης*, Luc. XXII, 18. hoc est, vinum Deut. XXII, 9. usu isti sacramentali a Domino destinatum fuerit, cui institutioni sanctissimæ nullo modo integrum est contravenire, aut eandem invertere.

§. IX.

Nihil igitur tale in Canone nostro legimus Trullano, ut adeo abusus hic alterius partis Eucharisticae recentiorum temporum vitium

vitiis veniat imputandus. Uvam nempe Evcharisticam, ad altare allatam, ab incruento oblationis sacrificio, hoc est, Coena Dominica, accurate distinguunt Patres. Velut enim hi canone antegresso vigesimo tertio edixerant, pro Evcharistiae administratione nihil exigendum, ejusque participationis gratia vel obolum, ve quamvis aliam speciem, accipiendam esse, rationem interferentes, quandoquidem non sit venalis gratia, neque pecuniis Spiritus sanctificationem impertiamur; sed ea iis, qui digni sunt, absque ulla fraude communicanda veniat: Ita in hoc iidem significanter & operose sciunt, ne uvas quidem, ad altare allatas, a Sacerdotibus retineri, verum non secus, ac primitias quasdam, inter poenitentes dividi oportere, abolita ea, quae inveteraverat, *ὀνομασθευδοσίας* consuetudine, secundum quam videlicet utraque (& epulum sacramentale, & uva ipsa) distributa fuerant.

§. X.

Nimirum uvæ hæc evcharisticæ parallelam obtinuisse videntur cum *ἀνὴδῶρον*. Etenim, si *Goarum* audimus *Evcholog. p. 154. b.* hoc (contradistinctum *ἀγίοις δώροις*, i. e. ipsimet Corpori & Sangvini Christi, quibus sanctiora & pretiosiora dona in cælo ac terra inveniri nequeunt, eorumque communioni & participationi oppositum) significat panem evlogicum sive benedictum, sacrae communionis vicarium, divisum illis, qui ipsamet sacra Synaxi non utebantur, nec sacra mysteria percipiebant. Duplicis autem generis evlogiam sive panem benedictum Autores a notant, publicum & privatum. Publicum *ἀνὴδῶρον*, finita Coena, in dilectionis & unitatis argumentum ex oblationibus inter fideles dividebatur. Privatum autem, quamvis multis commune fieret, ab Episcopis tamen privatim mittebatur. Conf. *Triphyllum meum Historico-Elenct. de in-tinctione panis evcharistici in vinum, assert. 2. §. 8. & 9.* Has evlogias Græcos hodiernos in itineribus assumere, & in periculis tempestatum præsidio earundem sese munire solere, testis est *Goarus l. c.* Sic nimirum & antea homines eas domum auferre,
ibi

ibi custodire, cum Evcharistia confundere, & loco illius in salutem animæ & corporis assumere, iisque privatam Cœnam conficere solebant. Vid. *Gisb. Voëtii Polit. Eccles. part. I. p. 800. & seq.*

§. XI.

Similiter fere Sacerdotes has uvas, privata benedictione sanctificantes, & a profano usu separantes, non secus, ac primitias quasdam, distribuere pœnitentibus. Imo & recentiores Græci id agunt, ut uvarum esu ad usum Evcharistiæ sese præparent. Id narrat in Confessione universali *Metrophanes Critipulus cap. IX. p. m. 101.* Commendatur ibi jejunium, quod die proxime præcedente participationem Evcharistiæ celebrent, & quidem, si fieri possit, in totum. Sed & permitti memoratur, si qua corporis imbecillitas jejunare vetuerit, jentaculum, constans fructibus autumnalibus, iisque vel recentibus, e. g. UVIS, ficibus, pomis, pyris, & id genus aliis; vel aridis (quorum esum ex antiqua Ecclesia xerophagiam dixeris) v. g. UVIS PASSIS, caricis & similibus. Addit *Metrophanes*, nec pauxillo pane eodem prohiberi: potum vero ipsis aquam esse: ægrotantibus autem necessario paulum vini concedi, & quidem diluti: participaturos vero Evcharistiam etiam nocte illa vigilare; ubi vero obdormiscendum fuerit, in scamno aut sedili, haud tamen in lecto, id fieri.

§. XII.

Uvas ad altare allatas fuisse, supponit Canon noster Trullanus, fallor? an ex canone Apostolorum quarto, ubi hæc botrorum oblatio & allatio ad altare, cum, juxta subsequentem canonem quintum, aliarum rerum primitiæ Episcopo & Presbyteris domum, & non super altare, fuerint missæ, ac inter Diaconos & reliquos Clericos divisæ, conceditur. *Hanc proinde oblationem ac devotionem, antiquitus receptam, non improbant Assessores Trullani; verum istud modo cacoëthes abrogatum cupiunt, quo utraq; simul (& symbola consecrata,*

B

crata.

crata, quæ sunt communicatio Corporis & Sangvinis Dominici, & donaria botrorum DEO dicata) populo distribuebantur. Volunt igitur, ut sola oblatio (sic nimirum per metonymiam adjuncti ab oblatione ac donatione sacrae Coenæ contigua, Coenam ipsam Dominicam ipsumque Corpus & Sangvinem Domini canones appellitant) sine botrorum illorum additamento & auctario communicantibus (hos nempe intelligunt per populum, utpote cui porrigeretur S. Coena) impertiretur.

§. XIII.

Cur vero Patres nostri incruentum oblationis sacrificium appellitent Coenam Dominicam, operæ pretium est, porro enucleare. Non propria certe hoc fit significatione, velut Pontificii missam suam tanquam sacrificium proprie sic dictum nobis describunt, aut veluti Sacerdotes in V. T. hostias divinitus præscriptas obtulere; sed metonymica potius, quæ antecedens pro consequente, ac tempus præteritum pro nunc præsentem accipitur. Eo quippe sensu Coena Dominica sacrificium appellatur, non quasi Corpus & Sangvis Domini in ipso actu Coenæ sacrificentur, sed quod fuerint sacrificium in ara crucis immolatum, & quidem propitiatorium pro culpa & poena totius generis humani. Cum enim in commemorationem ac recordatiorem penitentiorem mortis ac passionis suæ celebrare hanc Coenam jubeat Testator, quæ semetipsum tanquam hostiam DEO Patri obtulit in odorem fragrantiae, idcirco commemorationem sacrificii tam augusti ac *μυνοτερόπης* sacrificium ipsum vocavere pii veteres. Liqvet id præterea ex apposito, dum *θυσίαν ἀνάμακτον* nominant, quod sacrificium immolativum, proprie sic dictum, minime omnium voverint intellectum.

§. XIV.

Quoties igitur Ecclesiastici Scriptores Sacramentum Coenæ Dominicæ *προσφορὰν, προσκομιδὴν*, aut etiam *θυσίαν ἀνάμακτον* appellant, toties tropice loquuntur, & nihil minus, quam sacrificium

ficiu

ficiū aliq̄vod propriè sic dictum indicant. Vel enim oblationem non *ιεργικὴν* seu immolativam, sed *δοτικὴν* sive donativam innuerunt, munerum puta illorum, quæ administrationem Sacræ Coenæ antegressa sunt, ceu jamdum edocui; vel innuerunt sacrificii nomine preces, gratiarum actionem, confessionem & alia pietatis exercitia, celebrationi Coenæ Dominicæ adjuncta, quæ sacrificii spiritalis nomenclaturam ex usu Scripturæ acceperant. Quodsi vero quis ex hac tropica denominatione inferre propriam anniteretur, is omnino laterem lavaret, perinde, ac si spiritum contribulatum, aut suum ipsius corpus, ob nomen sacrificii DEO placentis a Davide & Paulo ipsis assignatum, ad propriam sacrificii acceptionem rapere tentaret. Sed & supra monuimus, ipsum Corpus & Sangvinem Domini Græcis τὰ ἁγία δῶρα nuncupari.

§. XV.

Possit autem fallor? nimii rigoris accersi hæc Synodus, eo, quod simul factam τῶν ἁγίων δῶρων & uvarum distributionem inhibuerit, imo eandem, ceu cacoëthes non amplius tolerabile, censuerit notandam. Possit ceremoniæ huic simultaneæ distributionis una & altera, forte non contemnenda, ratio prætexti. *Mylius* quidem certe *Hortuli Philosophici* p. 53. ænigma ex *Lorichio Hadamario* sese protulisse credidit, quando uvam loquentem, & dulcissima vina habentem introducit, cum clausula: *Sed mihi vas nullum, quo caperentur, erat.* Vinum igitur verum & nativum esse videtur, sive intra folliculum acini contineatur, sive ex eodem excretum aut expressum fuerit. Præterea representatus cuilibet communicanti sub uvæ hujus symbolo videtur ipse Christus. *Ecquisnam ille?* Uva spiritalis est, quam uva illa magna Cananæa præfiguravit, portata in vecte a duobus viris ablegatis Num. XIII, 23. (quo de loco excerptum Gemaricum, a Dn. *D. Wagenfeilio* nostro traditum, & explicatum in *Sota* pag. 702. 706. 707. — 712. & eruditam Dn. *Beckii* dissertatio-

nem 1679. Jenæ habitam, si lubet, evolve) Offertur & ipse Christus per Ministros verbi, legatione pro ipso fungentes. 2. Cor. V, 5. Orta est hæc Uva ex vite purissima, Virgine Maria Ef. VII, 14. liganda in corde nostro vinculo notitiæ, assensus & fiducia a Spiritu S. excitatæ, quandoquidem habitat Christus in cordibus nostris Eph. III, 17. & fide placatur DEUS correlative, in Christo apprehenso, quemadmodum olim David ligaturis uvarum placabatur 1. Sam. XXV, 18. Confortat illa pios in militia Christiana, tanquam bellatores, & elephantas quasi spirituales 1. Mac. VI, 34. Quinimo deduci hæc βοτρυολογία sacra possit ad ἀμπελολογίαὺν quandam sacram & mysticam. Ecquis enim est vitis? Ipse Christus. Ecqui palmites? Homines fideles Joh. XV, 1. Ecqui fructus? Fructus Spiritus, bona opera; quibus opponuntur uvæ fellis Deut. XXXII, 33. hoc est, mala opera & peccata horrenda. Conf. B. Botfacc. Moral. Gedan. pag. 1173. Sed & de fructibus Pseudoprophetarum locutio paroemialis innotuit, a Salvatore adhibita Matth. VII, 16. Possuntne uvæ colligi ex spinis?

§. XVI.

Sed practica hæc, aut etiam alia similis argumenti melemmata, utut in thesi valde sint pia; tamen in hypothese illa, de qua nunc loquimur, parum congrua videntur. Neque enim sunt ex verbo veterum, quod etiam Spiritus S. allegavit, facienda mala, ut inde eveniant bona. Non sanxit utique Christus uvas in Cœna distribuendas; verum succum uvarum, nempe vinum. Et hoc non instituit, ut γέννημα τῆς ἀμπέλης ἐδωδιμον sive edendum, quale est, cum etiamnum in uvis detinetur; verum ut γέννημα τῆς ἀμπέλης πόσιμον sive bibendum. Insuper Assessores nostri Synodici id, quod Christus in institutione non conjunxerat, ipsi quoque in administratione Cœnæ conjungi nolunt. Jam vero non vinum uvis vel apposuit, vel apponi communicantibus jussit; sed vinum sine uvis. Ergo simultanea isthæc distributio uvarum cum vino Eucharistico institutioni & ordinationi Christi

Christi

Christi parum fuerat consentanea. Quinimo simultaneæ ac publicæ harum distributioni videtur etiam simultanea & publica earundem consecratio fuisse annexa. Id quod innuunt fortasse Patres per illud *Et privatim benedicentes*. Quæ res si ita gesta est, ab institutione ac dispositione Testamentaria Salvatoris tanto enormius fuit recessum.

§. XVII.

Quamvis igitur tam insigniter adversus dispositionem Christi Testamentariam hi Sacerdotes *οἰνοσαφυλοδοτοί* non peccarint, quam illi, qui lac pro vino in divinis sacrificiis dedicare consueverunt, ambitione quippe schismatica detenti, eeu loquitur *Concilium Bracarense III. can. I.* Quamvis insuper mustum a nonnullis in casu necessitatis, & alio vino deficiente, cæteris paribus adhiberi posse putetur, eo, quod sit genimen vitis potabile, quodque a vino non differat, nisi sola fermentatione, quæ non magis vini, quam ζύμωσις aut ἀζύμια panis, naturam tollat, censente *B. F. A. Osiandro apud B. Pfeiffer. in Actione rei amotæ p. 233.* Quamvis præterea acetum perfectum, quod desit esse vinum aut vini species, & sic a vino tanquam materia transeunte, ut homo mortuus a vivo, differt (non autem vinum subacidum, in quod tanta nondum corruptio cecidit, ut desierit esse vinum) itidem periculosius in Cœna usurpetur & voluntati Testatoris minus respondeat: Imo quamvis Abessini, Coptitæ, & Christiani S. Thomæ in India uvam passam, aqua maceratam, exprimant, & talem liquorum pro vino in Evcharistia retineant, hoc pacto vini defectum supplere conantes, & ita loram potius, quam vinum efficientes (Subdiacono nonnihil aquæ communicantis manui infundente, qua ille os lavet, deinde eam forbeat, prout refert *J. Ludolfus Hist. Æthiop. l. III. cap. 6. §. 81.*) Quamvis denique Julius Papa apud eundem *Comment. in Hist. Æthiop. p. m. 378.* in casu necessitatis admittebat botrum succi expressi, his verbis: *Sed si necesse sit, botrus*

in calice comprimatur, & aqua misceatur; Bracarenſes tamen Patres aliter ſtatuerent in Concilio jamdum allegato, ubi canone I. ſic loquuntur: Quod vero de expreſſo botro, id eſt, de uvarum granis populus communicatur, valde eſt omnino confuſum. Calix enim Dominicus, vino & aqua permixtus, debet offerri; quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero oſtendi Sanguinem Chriſti. Sed enim preſſius inſiſtendum fuerat institutioni Chriſti, & præcavendæ Diaboli inſidiæ, qui a levioribus incipiendo, ad graviora pergit, & nihil tandem integri aut ſani in ſacratiffimis myſteriis relinqueret ſtudet. Ecce enim verum & genuinum vinum beneficio mercaturæ & navigationis in regiones Abreſſiorum importari nequeat? Aut, ubi muſtum habetur, ecce ergo defecari, & exinde verum effici vinum, non poſſit?

§. XVIII.

Lufus certe & abufus Satanæ, quibus detrudere institutioni Chriſti, & ſpeciem vini temerare conatus eſt, jam minores, jam majores, jam leviores, jam graviores in historia Eccleſiaſtica percenſentur. De Aqvariis aut Hydroparaſtatis, aquam ſolam conſecrantibus in calice Sacramentali, præter alios videatur *Auguſtin. ad Quod vult. hæreſ. 64.* Simile quid Encratitis, Ebionitis, Tatiano tribuunt Cl. Alexandrinus & Epiphanius. Nec ignoravit Chryſoſtomus hoc delirium, ſed acriter taxavit *Homil. XCIII. in Matth.* De Gnoſticorum furore legatur denuo Epiphanius *Hæreſ. 26.* & conferantur B. Königii noſtri C.C. p. 509. Quin fuerunt olim, qui linteum vino imbuerent, deinde ruruſ ſiccarent, & cum vino ad Evchariſtiam opus haberent, partem ejus aqua madefactam ruruſ exprimerent, & communicantibus exhiberent; quod Julius Papa rejicit apud *Pfeiffer. l. c.* Sane aquam, de vino paululum ſucci & ne vix quidem trahentem, pro vino genuino agnoſcere non poſſumus. Sed & neceſſitatem cramatis, a Concil. Trid. Seſſ. XXII. Can. 7. obtruſam, repudiamus, eo, quod nulla aquæ in verbis institutionis fiat mentio, neque

aqua

aqva sit genimen vitis, cujusmodi verba narrantia Lucæ nobis exhibent. Neceffitatem, inquam, mixturæ hujus repudiamus; libertatem tuemur. Ecquid denique supersticiosius sumptione vini sacri per fistulas sive pugillares? Cum Monachi quidam, præsertim Cistercienses & Carthusiani, non admotis ad ipsius poculi oras labiis, sed per fistulas argenteas aut vitreas, ex calice ori insertas, delatum illud vinum exceperere, periculum effusionis hoc pacto evitaturi; prout ex *Cassandro* rem narrat *Job. Dallæus de Cultibus Latin. Relig. p. m. 447, & seq.* Ad hujusmodi nova & absurda pellicit homines Satanas, a minoribus incipiens, in majoribus desinens, ad institutionem DEI jam addens aliquid, uti in *Βοτρυοκληΐδα* nostra Evcharistica factum, jam minuens permutansve substantiales & a Christo determinatas Sacramenti partes.

§. XIX.

Accedit, (ut redeamus ad interpretationem Canonis nostri ac palmarium institutum nostrum) quod effectum Cœnæ Dominicæ, vivificationem nempe & peccatorum remissionem, in hoc deprædicent Trullani Patres; eumque soli oblationi, hoc est, soli Cœnæ Dominicæ, soli Sacramento Corporis & Sangvinis Christi, nullatenus uvis, acceptum ferant. Nec abs re: quandoquidem humana superstitio facile deviat, & causam per accidens pro vera causa agnoscit. Laici præsertim & simpliciores Christiani judicio diacritico destituuntur, & facile, quod ajunt, murem pro pistrini Domino apprehendunt. Quantum vero intersit omnium communicantium, effectum Sacræ Cœnæ probe nosse, vivificationem nempe & peccatorum remissionem, quam DEUS obsignat, offert, confert, & salutariter applicat credentibus, abunde constat. Perstat nimirum & in Verbo DEI solide fundata est assertio nostra catechetica: Ubi remissio peccatorum est, ibi est justitia & vita. Omnes utique digni S. Cœnæ hospites sunt palmites, a vite Christo penduli, ab eodem fuceum & vitam

vitam

vitam attrahentes, in quibus ille vivit per fidem, imo quorum vita est, & principium operationum, DEO placentium, fructuumque hoc est, bonorum operum & exercitiorum pietatis, inde prognatorum.

§. XX.

Notatu porro dignum est, distributioni uvarum aliud obiectum, aliumque finem assignari, quam distributioni symbolorum Sacramentalium, in Canone nostro. Mandatur enim Sacerdotibus, privata uvarum benedictione defuncturis, ut easdem *pœnitentibus distribuunt*, quotquot vel lacrymantium, vel audientium, vel substratorum, vel consistentium, vel participantium denique occupaverant stationes. Inter hos vero alias quoque primitias divisas fuisse, Patres haud obscure indigitant; prout de uvis & frumentis aliquid in sacrificiis offerri permiserat *Concilium Carthaginense III. can. 24.* Contra symbola Sacramentalia nullis ex his, nisi participantibus, ultimoque fidelium communicantium loco constitutis, porrigebantur. *Ad laudem Datoris fructuum* partitio uvarum fiebat, per quos nostra corpora nutriuntur. Sed in Coena finis ille principaliter non intenditur, verum spiritualis potius, vivificatio & peccatorum remissio; quod antegressa Canonis verba pulchre insinuarant: quanquam a spirituali illa nutritione Corpus digni hospitis, hominis nempe pii ac fidelis, haud veniat excludendum. Sunt enim corpora nostra membra Christi 1. Cor. VI, 15. quemadmodum nosmetipsi membra corporis ipsius, ex carne ejus & ex ossibus ejusdem, sumus Eph. V, 30. Ut adeo particula *Allein* in Cantico: *Christus will die Köste seyn / und speißen die Seel allein;* non ad vocabulum *Seele*; sed potius ad subjectum, Christum nempe, pertineat.

§. XXI.

Laudandum ergo Datorem fructuum DEUM Assessores merito pronunciant, quoties uvæ hæ evcharisticae cum pœnitentium choragiis communicarentur. Hunc nempe eundem Psaltes quoque

quoque concelebrat Ps. CIV, 14, 15. eo, quod a vino exhilarari faciat humanum pectus: qui in Palæstinam, uvarum feracem, id propter introduxerat Israëlitas, agnoscentibus viris illis, uvam prægrandem in palanga portantibus Num. XIII, 23. Imo invenerat Israëlitas in deserto, tanquam uvas Hof. IX, 10. gratissimas puta, cujusmodi viatoribus præsertim in locis incultis ac desertis obtingere uvæ consueverunt. Proin Ecclesiam suam toties vineæ cujusdam sub imagine repræsentat, a qua expectarit præstantiores uvas; sed invenerit in ea labruscas Es. V, 4. Idem uvarum Donator & Largitor summus (cui Satanas honorem istum furaturus prolem Semeleiam Bacchum Ethnicis, ut autorem harum crederent, persuasit) propter peccata etiam defectum earundem immittit. Interminatur ergo, nullas fore uvas in vite Jerem. VIII, 13. nullumque proventum Hab. III, 17. Sideratione nempe DEUS acinos vini adimit, & violenter aufert omphacem Job. XV, 33. cum nempe adhuc acerba est uva, & nondum maturuit, sicut Dionysius Halicarnassæus scribit, olim ante Romam conditam talem pœnam in Italia grassatam esse, docente ex Illyrico *Ravanello Biblioth. voce Uva.*

§. XXII.

Imo laudandus est Heros ille Bozræus, Dominus ac Salvator noster JESUS CHRISTUS, calcator torcularis, formosus in stola sua, cujus indumentum vino rubicundum est Es. LXIII, 1, 2. & seqq. Hic ipse in sacrosancto Evcharistiæ Sacramento sub vino Sangvinem suum bibendum exhibet, seqve cruenta veste indutum in Apocalypsi offert, XIX, 13. Nec ipse solum suo Sangvine stolam tingit; at beatorum quoque cœlitum vestes eodem ablutas offert VII, 14. XXII, 14. Quando igitur Schilo Gen. XLIX, 11, 12. sistitur, ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem asinam suam, lavans in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum, supplicium JESU CHRISTI his præsignificari arbitratur *Petr. Dan. Huëtius Demonstr. Evangel. p. 704.* Neque multo secius *Vinarienses* ad h. l. commentantur, ubi per ligationem asinæ
 C & pulli

& pulli ad vineam, Judæorum & Ethnicorum, ad semetipsum, tanquam veram vitem Joh. XV, 1. alligatorum, coadunationem simul intelligi arbitrantur.

§. XXIII.

Annectitur Canoni ad calcem: *Si quis secus fecerit, deponatur.* Quæ est pœna, conjunctioni poculi benedicti & uvæ, si quam ausurus imposterum Sacerdos esset, dictata. Sed enim dictaturæ hujus Canonicae ratio ex antea dictis oppido patescit. In temerationem enim ac profanationem Sacramenti rigidius æquo haud poterat animadverti. Fallor? an simpliciores abusus iste in eam deduxerat opinionem, uvas hasce consecratas æque, ac vinum in poculo Sacramentali, esse vehiculum istud, quo Sanguis Domini acciperetur; cum tamen usus uvarum cibo, non potui, immediate & proxime destinetur Devt. XXIII, 24. Hinc alii quidem uvas cum vino, tanquam causam cum causato, ut ita loquar, materiam cum materiato, & genimen vitis exprimendum cum jamdum expresso confundere & commiscere; alii vero temperamentum ejusmodi minus tolerandum existimare; utriq; vero scandalis inter se mirificis collidi poterant. Sapienter ergo Patres, inordinatis hisce motibus occursuri, separata separari a Sacerdotibus, uvarum diribitoribus, voluerunt; & seorsim mysterium S. Coenæ tractari oportere, seorsim autem uvas istas inter pœnitentes distribui, sub pœna depositionis jusserunt.

§. XXIV.

Alibi in V.T. importatio uvarum in urbem, die Sabbathi peracta, prohibebatur a Nehemia, tanquam grande nefas, cap. XIII, 15. Verum ceremonialis iste rigor in Sabbatho Christiano N.T. expiravit. Proin una cum aliis primitiis in Canone nostro easdem, ad altare allatas, conspiciamus. Quemadmodum enim sextuplicibus primitiis, quas Rabbinii recensent, tritici nempe, hordei, ficum, malo-granatorum, olivarum & amygdalarum, etiam אשכולות seu uvæ, tanquam זמרת הארץ, canticum sive res decantata & laudatissima terræ Palæstinæ, a numeratae antiquit' fuerunt.

Conf.

Conf. B. Lundii alte Jüdische Heiligthümer p. 698: Ita lipsana quædam hujus ritus, non abnuente jure naturæ & gentium, in Novo etiam Instrumento remanserunt. Nasiræis potu vini & siceræ interdictum fuisse novimus Num. VI, 34. Jud. XIII, 14. At Christianis illis, ad quos placita Synodi nostræ sextæ attinebant, haud quidem prohibebatur, quo minus biberent sanguinem uvæ, seu vinum dicitur Gen. XLIX, 11. utut Nasiræi spirituales, sancti & a mundo separati esse deberent. Veritam duntaxat utrarum & vini Sacramentalis conjunctionem unitamque distributionem hic deprehendimus. Volut autem ea, quæ DEUS conjunxit, non sunt separanda; Ita nec ea, quæ DEUS separata voluit, hic jungenda veniebant: ut adeo pœnam depositionis Sacerdos, hunc ordinem divinum intervertens, suo incurreret merito.

§. XXV.

Cæterum Canonistas duplicem Clericorum depositionem statuisse, observat B. Gerhardus noster L. de Ministr. §. 177. actualem & verbalem. Illam proprie degradationem dici; hanc autem fieri per sententiam Episcopi monet: in hac removeri tantum Clericum ab honoribus & dignitate clericali, salvo manente privilegio & ordine; sed in illa amittere omnia. Cum itaque, si respicias ad jus deponendi, illud, autocratice consideratum, DEO soli, perinde ac jus vocandi, reservetur. Conf. 1. Sam. II, 30. Hof. IV, 6. Matth. IX, 38. Eph. IV, 11. Act. XX, 28. diaconice vero spectatum, a Christo Ecclesiæ Matth. XVIII, 17, 18. Eph. IV, 12. Pf. LXVIII, 13, 19. collatum sit; exercetur hoc in Canone istud per Ecclesiam repræsentativam, Synodum nempe isthanc Sextam, quam nonnulli œcumenicis annumerant. Plura exempla remotorum ac depositorum ejusmodi Clericorum ex historia Ecclesiastica percenset Gerhardus l. c. cujus editio recentior in fol. si lubet, inspicere potest. Velut igitur Salomon, Abjatharem a munere removens, in sacris exhibetur literis: Ita remotio ministrorum Ecclesiæ, si non fiat ausu temerario, absque ratione & causa probabili, simpliciter prohibita non est. Vide sis, quæ hanc in rem ex Jure Canonico attulit Carpzovius Jurisprud. Consist. Tit. X. Def. CLX. num. 8. & seq.

§. XXVI.

Quæ quidem omnia expendent, haudquaquam Assessores nostros Synodicos, quicumque tandem fuerint, ὀμφακίας καὶ στυφνέες, uva acerba immitiores, aut nimium severos, dum uvas Evcharisticas in non-Evcharisticas commutaverunt, fuisse dixerimus. Sed enim, quod nonnulli de Sophocle & Anacreonte Poëtis referunt, acino uvæ suffocatos & strangulatos quasi eosdem fuisse, unde istud Luciani & Sotadis: Σοφοκλῆς ῥᾶγα φαγὼν σαφυλῆς πινυαῖς τέθνηκε; nametsi Plinius de Sophocle diversum commemorat, & Val. Max. eum, accepto de victoria nuntio, interiisse referat apud Myl. l. c. p. 45. idem ipsum de nonnullis, Ecclesiæ Romanæ addictis, sentiendum, quibus Canones 102. nostri Concilii, adversus Monotheletas potissimum coacti, & ex Episcopis 289. constantis (quod inter Constantinopolitana tertium, frequentius autem Synodus Sexta, puta ex generalibus sive œcumenicis, unde & Patres in epistola Synodali, ad Imperatorem data, sese οἰκουμενικὴν σύνοδον appellant, imo & πένθ' ἔκτη seu quini-sexta audit) acini quasi utrarum, quibus suffocatum iretur Ecclesia Romana, exiterunt. Idcirco Franciscus Sylvanus apud Caranzam ad Canonem 55. quo jejunium sabbathis aut Dominicis diebus quadragesimæ prohibetur, & abstinentia

a jejunio quadragesimali ejus diei ἀπαρσαλδῶτως sive inconcusse servanda judicatur, eum aperte Romanæ Ecclesiæ mori contradicere, observat. Idem Sylvanus Canonem 36. erroneum pronunciat, throno Constantinopolitano æqualia privilegia cum antiquæ Romæ throno vendicantem, & simul ad œcumenicum Constantinopolitanum I. provocantem, in quo Canon 5. vult, τὸν μὲν τοῦ Κωνσταντινοπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεία τῆς τιμῆς κατὰ τὸν τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοπον (malim ego vetere: Juxta sive secundum, quam post Romanum Episcopum) διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νῆαν Ῥώμην. Idem consuetudini Ecclesiæ Romanæ repugnare affirmat, quod Canone 13. sciscitur, Subdiaconos & supra vicis suæ tempore ab uxoribus separari debere, adeoque supponitur, eosdem a nuptiis haud esse prohibendos, addita ratione, quod hoc sit contra Canones Apostolicos; imo pronunciat tandem, eos deponendos esse, qui aliter sentiant. Conf. *Whitakerum de Concil.* p. 198. & 285.

§. XXVII.

Dum igitur hodiernum Ecclesia Romana contra Synodi nostræ, quam vel ipse Bellarminus & alii Generalem agnovere, placita docent & agunt, ob praxin isthanc, Ecclesiæ veteri contrariantem, haud certe usurpaverint istud Ezechielis de omphacibus XVIII, 2: *Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt*; neque delicta parentum immeriti luunt (perinde ac illi, qui uvas comedunt immaturas, ipsimet odontalgiam patiuntur; qui vero comedentibus astant, & in eos intuentur, eorum dentes obstupescunt, docente *Aristotele Problem. sect. 7. quest. 5.* apud *Cornel. a Lap. in h. l.*) Siquidem Majorum suorum liras & ipsi ducunt, dogmata Antisynodalia, hoc est, Patribus Trullanis adversa, æmulantes ac pertinaci cum rigore defendentes. Sed & Judæi Majorum suorum, a Christo alienorum, vestigia etiamnum prementes, istud, apud Ezechielem Majoribus exprobratum, proverbium suum facere jure non possunt: utur tempore Messiæ, quod expectant, tam grandes sibi uvas promittant, ut, si quis attulerit unicam uvam vehiculo aut navi, eamque in angulum ædium deponat, ex ea vinum sit deprompturus, tanquam ex dolio ingenti; ligno autem ejusdem usus ad coquendum cibum. Conf. *Dn. D. Wagenheilium nostrum l. c. p. 711.* ubi locum Talmudis allegat, in quo docetur, nullam tunc uvam fore, quæ pauciores, quam triginta vini utres suppeditet, neque ullam omnino in universa Judæa repertum iri viticulam, ad cujus uvas portandas (juxta *Gen. XLIX, 11.*) asello non futurum sit opus. Verum hæc pro præsentī, ad

βοτρυολογίαν nostram biblicam ac vindemiolam sacram Synodicamque Benevolō Lectori sistendam, περιλοπονημένα sufficiant.

תלית

Coll. diss. A. 115, misc. 34